

פרשת וירא – עקידת שרה

א. נסיונות גם לשרה?

במשנה באבות נאמר:

"עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם" (אבות ה', ג')

לא מצאתי בדברי חז"ל אמירה מקבילה ביחס לשרה. ההתעלמות הזאת נהיית מטרידה למדי, כאשר מצרפים לזה את ההבדל בין תגובת אברהם לצו עקידת יצחק, לבין תגובת שרה. בניגוד לאברהם שהשכים בבוקר לקיים את מצוות ה', רש"י מביא את המדרש שנשמת שרה פרוחה:

"ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרוחה נשמתה ממנה ומתה" (רש"י בראשית כ"ג, ב')

האם עלינו להסיק, שלפי חז"ל אמונתה של שרה הייתה פחותה מזו של אברהם? נדון בשאלה זו, לאור התבוננות עמוקה יותר בחייה ובניסיונותיה של שרה אמנו.

ב. ויקח אברהם את שרי אשתו

את שרה אנו פוגשים לראשונה בסוף פרשת נח:

"ויקח אברהם ונחזר להם נשים שם אשת אברהם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה. ותהי שרי עקרה אין לה ולד. ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו ואת שרי כלתו אשת אברהם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבואו עד חרן וישבו שם"

(בראשית י"א, כ"ט-ל"א)

לפי פשוטם של דברים, שרה ממלאת בשלב זה תפקיד שולי בלבד. תרח לוקח קודם כל את אברהם ואת לוט, ורק בסוף הוא מצרף את שרה – וגם זה רק משום שהיא אשת אברהם בנו.

אולם, ישנו קושי ראוי לציון בפסוק. כיוון שתרח לקח את אברהם, לוט ושרה, היה ראוי לכתוב "ויצאו איתו". במקום זה, נאמר "ויצאו אתם". הרד"ק השתמש בקושי זה, ובעקבות טענתו ש"לך לך" קדם ליציאת תרח מאור כשדים, פירש גם את מעמדה של שרה:

"כאן תלה היציאה באברהם כי הוא היה עיקר כי לו היה הציווי ובאמת אשתו עמו, ויצאו תרח ובן בנו ועבדיהם ושפחותיהם עם אברהם ואשתו, וזהו שאמר אתם... ומה שאמר אשת אברהם בנו אחר שאמר ואת שרי כלתו, כי באהבה וברצון יצאה מן הארץ עם בעלה לעשות רצון האל לא שהכריחה בעלה, אלא בכל לבה הלכה אחר בעלה אל המקום אשר אמר לו האל-אף על פי שלא ידעה הארץ ההיא הטובה היא אם רעה, כי אשת אברהם היתה באמונת האל-להאמין כל אשר לאמר לה בשם האל ולעשות רצונו" (רד"ק שם)

למרות שדיוקו יפה ופירושו משמח לב, אין מקרא יוצא מידי פשוטו. מסתבר, בכל זאת, שמעמדה של שרה היה שולי. בכל זאת, חשוב לשים לב שהקדמת לוט על פני שרה נעשתה על

ידי תרח. כאשר מגיע תורו של אברהם, בתחילת פרשת לך לך, הוא מקדים את שרה ללוט:

"ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו"

(בראשית י"ב, ה')

עדיין, גם בשלב זה שרה נלקחת כאשתו של אברהם, ואילו לוט מגיע לא רק כ"בן אחיו", אלא גם בפני עצמו, "וילך אתו לוט" (שם ד').

העובדה החשובה מכל היא, שהציווי של אברהם היה לאברהם בלבד: "לך לך מארצך...". מה עם שרה?! לא נאמר לגביה דבר. אף ש-ה' הבטיח לאברהם "ואעשך לגוי גדול", שמשמעותו בפשטות מצביע על צאצאים, כבר נאמר על שרה "ותהי שרי עקרה אין לה ולד".

האם שרה נכללה בציווי ובברכה?

ג. למען ייטב לי בעבורך

בפעם השניה, אנו פוגשים את שרה במהלך ירידת אברהם למצרים:

"ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אותי ואתך יחיו. אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך" (בראשית י"ב, י"א-י"ג)

יש להקדים ולציין, שבקשת אברהם מבוססת על כך שאינו מוכן לסמוך על ניסים. לדעת הרמב"ן, אף חטא אברהם בכך:

"ודע כי אברהם אבינו חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש בא-להים כח לעזור ולהציל" (רמב"ן בראשית י"ב, א')

מנגד, הרד"ק טוען שאברהם נהג כשורה:

"ומזה פחד אברהם ולא סמך על הבטחת האל-שהבטיחו כי אמר שמא יגרום החטא, וכן פחד יעקב אבינו אחר הבטחת האל, וכן ראוי לכל צדיק שלא יסמוך במקום סכנה על הנס וישמור עצמו בכל תחבולה אשר יוכל"

(רד"ק שם)

מחלוקת זו חשובה ומרתקת, ובעלת השלכות רבות בהן לא נוכל לעסוק בשיעור זה. לענייננו, חשובה העובדה שאברהם לא היה מוכן לסמוך על ניסים, ועל כן הכין תכנית כדי להינצל במידה ואנשי מצרים יחשקו בשרה אשתו.

בנקודה זו אנו עוצרים ותוהים: מה בעצם הייתה תכניתו של אברהם? מה חשב אברהם שיקרה לאחר שהודיע לאנשי מצרים ששרה היא אחותו?

המקרא לא מגלה לנו מה תכנן אברהם, אבל אפשר לקבוע במידה רבה של בטחון מה הוא לא תכנן. מסתבר, שלא עלה על דעת אברהם מה שאכן אירע בסופו של דבר. אברהם לא ציפה ששרי פרעה יראו את שרה ושהיא תילקח לבית פרעה.

ליתרון שיש לאברהם בתכנית זו, דווקא הסיכון בו נתונה שרה מתגבר. לאחר שיודעים שהיא אחותו של אברהם, התעצמה הסכנה שמצרי יקח אותה לאשה. ביקורת זו כבר נאמרה על ידי הרמב"ן, שסבר שחטא אברהם בכך "שהביא אשתו הצדקת במכשול עון".

כאן הבן שואל: כיצד הציע אברהם הצעה שבה יציל את עצמו על חשבונה של אשתו? מדוע שרה הסכימה לכך?! מסתבר, שאברהם לא דאג לטובתו האישית. כוונתו הייתה לדאוג לקיום התפקיד שהקדוש ברוך הוא הטיל עליו. גם שרה הייתה שותפה לדאגה זו, והייתה מוכנה להסתכן בחיים אומללים תחת שליטת בעל מצרי, כל עוד יובטח שברכת "ואעשך לגוי גדול" תקיים. פירוש זה מבוסס על כך שציווי הקב"ה "לך לך" נאמר לאברהם בלבד, ויכול להתקיים גם על ידי אשה אחרת. שרה, בנאמנותה לבעלה ולשליחות שהקדוש ברוך הוא הטיל עליו, הייתה מוכנה להקריב את עצמה על מנת שאברהם יוכל למלא את ייעודו בעולם. אפילו בלעדיה¹.

ד. החזרה לארץ

הפרשה ממשיכה ומספרת על החזרה לארץ כנען: "ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה" (בראשית י"ג, א')

כאן אנו עדים לשיפור במעמדה של שרה ולנסיגה במעמדו של לוט. לראשונה, שרה לא נלקחת אלא עולה יחד עם אברהם. לוט, לעומתה, מוזכר לא רק אחרי שרה אלא אף לאחר רכושו של אברהם.

מה גרם לשרה לעלות מהשוליים למרכז? אין לכך סיבה מפורשת בתורה, אך נוכל לשער, שההתערבות הא-לוהית להציל את שרה מפרעה, היוותה איתות לאברהם ששרה אכן נבחרה לעמוד לצד אברהם. מדוע הגיע הסימן דווקא אז? האם הקדוש ברוך הוא רצה לאותת לאברהם שלא היה צריך לבקש משרה להסתכן על מנת לקיים את ייעודו? או, לחלופין, האם שרה זכתה לכך לאור נכונותה להקריב את עצמה למען קיום השליחות של אברהם? כך או כך, למרות הרמיזה, עדיין לא הייתה אמירה מפורשת מהקדוש ברוך הוא.

בהמשך נאמר:

"ו-ה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה. כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם. ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה"

(בראשית י"ג, י"ד-ט"ז)

בהתאם לכך, ברור שאברהם לא סמך על זה ששרה תינצל על ידי התערבות א-לוהית. כפי שציינו, אברהם לא סמך על הנס, אז כיצד יבנה על כך ש-ה' ינגע את פרעה וביתו.

כאשר אברהם אומר "למען ייטב לי בעבורך וחיייתה נפשי בגללך", קשה, הן מההיבט הפרשני והן מההיבט המוסרי, לקבל את פירושו של רש"י. לפי רש"י, כידוע, כוונת אברהם הייתה למה שאירע בסופו של דבר, כפי שנאמר בהמשך:

"ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמורים ועבדים ושפחות ואתונות וגמלים" (בראשית י"ב, ט"ז)

לאור הדמיון הלשוני, הבין רש"י שלכך כיוון אברהם בתחילה. כאמור, הדברים קשים, ונראים יותר דברי הרד"ק שפירש:

"והטובה שלא יהרגו אותו כי לא נתכון אברם שיעשו עמו טובה אחרת, ואף על פי שאמר ולאברם הטיב בעבורה הוא לא נתכון לכך, חלילה לו שיתכבד בקלונוה כי קלונוה יהיה קלונו, והטובה היא שהטיב לו פרעה לא ישרה בעיניו ולא היה מקבלה לולי שהיה רצון ברצונו (של פרעה) והיה מפחד ממנו אם יעשה דבר שלא ברצונו"

(רד"ק שם)

לפי זה, הדמיון הלשוני בא דווקא על מנת להעצים את המרחק בין מה שתכנן אברהם לבין מה שאירע.

אם כן, המקרא אינו מגלה לנו מה הייתה תכניתו של אברהם. לאור העלמה זו, המפרשים העלו הצעות שונות.

החזקוני כתב:

"דעתו של אברהם היה אם ישאלו עליה אם היא נשואה הוא ישיב להם בעלה הלך למרחוק ולא ימצאו לה תקנה להרוג בעלה ויניחיה" (חזקוני בראשית י"ב, י"ג)

אולם, לאור הסבר זה לא ברור מדוע פרעה לוקח את שרה, בידעו שהיא אשת איש. בנוסף, גם הטענה שמעלה אברהם בעייתית:

"מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך הוא. למה אמרת אחותי הוא ואקח אותה לי לאשה"

(בראשית י"ב, י"ח)

לעומתו, הספורנו מפרש:

"למען כשתאמרי שאת אחותי יקוה כל אחד מהם שאשיאך לו ולא יחשוב שום אחד מהם להרגנו אבל ייטיב לי במהר ובמתן כמו שהיה המנהג אז שהיו מפתים את אבי האשה במהר וקרוביה במגדנות כדי שייסכימו לתת אותה לתובע... ובין כך חשב לצאת משם"

(ספורנו שם י"ח-ט)

אם יופיע כבעלה של שרה, כל המבקש את ידה ירצה קודם לפגוע באברהם. אולם, כיוון שהיא מוצגת כאחותו, כל הרוצה לשאת את שרה יתן לאברהם מתנות כדי שייסכים להשיאה לו. בדרך זו קיווה אברהם לדחות את כל המחזרים, עד שיחזור לארץ כנען.

כמובן, תכנית זו איננה נטולת סיכונים. כיוון שמדובר באנשים שמוכנים להרוג בעל עבד אשתו, למה להניח שלא יהיו מהם כאלו המוכנים לחטוף את האחות מאחיה (עיין גור אריה כאן)?

לכן, מסתבר שהתכנית נועדה בעיקר להציל את אברהם. בניגוד

1 פרשנות זו יכולה להסביר מדוע המשיך אברהם להודיע ששרה היא אחותו, גם אחרי שהקדוש ברוך הוא בישר לו "את בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה" (בראשית י"ז, כ"א). עיין מדרש שכל טוב כ"י סימן ב' וברש"י כ"י, ב'.

"כשהתפללת להקב"ה מה תתן לי ואנכי הולך עירי לא התפללת אלא עליך והיה לך להתפלל על שנינו והייתי אני נפקדת עמך" (רש"י שם)

רש"י מבין שדברים אלו חוזרים למה שהערנו למעלה, שאברהם רק ביקש עבור עצמו, והסתפק בהבטחת הקדוש ברוך הוא "אשר יצא ממעיך הוא יירשך". החמס, אם כן, הוא לקיחת מקומה הראוי לצד אברהם כאם המייסדת של העם הנבחר, ולאפשר לאשה אחרת למלא את המקום. שרה חשה ששתיקת אברהם לנוכח הזלזול שהפגינה הגר כלפיה, מהווה ביטוי למוכנות של אברהם לקבל את בנה של הגר כיוורשו.

לדעת רש"י, שרה עדיין האמינה שהיא תוכל להוליד בן ביולוגי לאברהם, ועל כן לא יכלה לסבול את התנהגותם של אברהם והגר בעקבות ההריון.

אף על פי שכמובן אין בכוחנו לשפוט את התנהגותה של שרה, מסתבר שהסגולה להרות בזכות הכנסת צרה לבית, נפגמת במהלך עינוייה של אותה צרה. בין כך ובין כך, אנחנו נאלצים להסיק שהתכנית של שרה עלתה על שרטון.

גם לפי פרשנותו של הרד"ק, התכנית לא התגשמה בסוף. האפשרות שהגר תהיה מעין אם פונדקאית עבור שרה, הייתה תלויה בכך שהיא תישאר כפופה לשרה. אולם, כאשר הגר הרתה היא החלה לזלזל בשרה, "ותקל גברתה בעיניה".

לפי זה, טענת שרה "חמסי עליך" מתפרשת כלקיחת השפחה ממרותה, או כלקיחת הילד. בעקבות החמס, כאשר הגר תלד בן יהיה בן זה שייך לה, ולא ייחשב כבנה של שרה.

תשובת אברהם היא "הנה שפחתך בידך עשי לה הטוב בעיניך". במילים אחרות, נתינת רשות לשרה להפעיל את מרותה של הגר, בהתאם לתביעתה. כמו כן, גם את מעשיה של שרה, "ותענייה שר", ניתן להבין כניסיון נואש לשוב ולשעבד את הגר לאחר הריונה, על מנת לזכות בילד.

לפי כיוון זה, ודברי המלאך "הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך" (שם ט"ז, י"א), סותמים את הגולל על תקוות שרה. הקדוש ברוך הוא שומע את העינוי של הגר, ומבטיח לה את הבן.

מדוע תכניתה של שרה השתבשה? אי אפשר להתעלם מהדברים המצמררים של הרמב"ן אודות פרשה זו:

"חטאה אמנו בעינוי הזה, וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל עניה ונתן לה בן שיהא פרא אדם לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני העינוי" (רמב"ן בראשית ט"ז, ו')

לאור מה שראינו, נראה שאפשר להוסיף נקודה נוספת. עד פרשת הגר, הקו המאפיין את התנהגותה של שרה היה רצונה לעזור לאברהם להגשים את ייעודו. על אף ש"לך לך" נאמר רק לאברהם, גם שרה עזבה את ארצה, את מולדתה ואת בית אביה כדי לעמוד לצד אברהם.

שרה התעלמה מסיכונים אישיים כאשר הסכימה שאברהם יספר למצרים שהיא אחותו. תוך הקרבה אישית, שרה עמדה מאחורי בעלה, כדי שיתקיים בו "ואעשך לגוי גדול", על אף היותה עקרה. אז, כאשר היא התייאשה סופית מלהוליד, עשתה שרה עשתה מעשה שנועד לדאוג שיהיה לאברהם בן. היא בנתה תכנית המיועדת להשאיר את עצמה בתמונה. כאשר תכנית זו התחילה

ה' חוזר על הבטחת הזרע לאברהם, אבל ישנה שתיקה רועמת ביחס לשרה. יתירה מזאת. כאשר אברהם שואל את ה': "מה תתן לי ואנכי הולך עירי... הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אותי" (שם ט"ו, ב'ג'), מודגשת צורת הביטוי בגוף ראשון (לי, אנכי, בן ביתי, אותי). היכן שרה? בהתאם לבקשת אברהם, מגיב הקדוש ברוך הוא בדברים המכוונים רק אליו:

"לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך. ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך" שם ט"ו, ד'ה')

הבשורה הזו מספקת את אברהם, וכפי שהתורה מדגישה: "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה" (שם ו')

היכן שרה? האם כעבור כל כך הרבה שנים, אברהם כבר התייאש שיהיה לו בן ממנה? בנוסף, מה עם שרה עצמה? האם עדיין האמינה שתוכל להוליד זרע לאברהם?

ה. אולי אבנה ממנה

מיד לאחר מכן, מספרת התורה:

"ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר. ותאמר שרי אל אברם הנה נא עצרני ה' מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי" (בראשית ט"ז, א'ב')

מה הייתה כוונת שרה באמרה "אולי אבנה ממנה"? פירש רש"י:

"בזכות שאכניס צרתי לתוך ביתי" (רש"י שם)

דהיינו, על ידי נתינת הגר לאברהם תזכה שרה עצמה ללכת. אולם, שוב, אין מקרא יוצא מידי פשוטו. על כן, נראים דברי הרד"ק שכתב:

"כיון שראתה שרי שלא ילדה לאברהם והוא בן שמונים וחמש והיא בת שבעים וחמש חשבה כי אין לה תקוה עוד, אמרה הנה כי הא-ל אמר לאברהם שיתן לו זרע שירש את הארץ, וממני לא יהיה הזרע עוד כי אני זקנה והבן שיהיה לו מאשה אחרת יהיה לו, טוב לי שאתן לו שפחתי לאשה אולי אבנה ממנה ויהיה לי כבני, וטוב לי משהיה לו בן מאשה אחרת... אם יהיה לך משפחתי בן אחשב אותו כאלו הוא בני ויהיה לי כבן" (רד"ק שם)

לדעת הרד"ק, שרה אכן התייאשה מהתקווה שיהיה לה בן ביולוגי, אך קיוותה שתוכל לאמץ את הילד שיוולד משפחתה.

ניתן לבחון פירושים אלו לאור המשך הסיפור:

"ויבא אל הגר ותהר ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה. ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה ישפוט ה' ביני וביניך. ויאמר אברם אל שרי הנה שפחתך בידך עשי לה הטוב בעיניך ותענייה שרי ותברח מפניה" (שם ט"ז, ד'ו')

מהו פירוש הטענה "חמסי עליך"? מתואר אמנם שהגר התייחסה לשרה בזלזול, אבל כיצד המושג "חמס" נכנס כאן?! ואכן, רש"י מנתק בין הדברים:

המציאות? ואולי היא אפילו שמחה לראות את השליחות של אברהם הופכת מחזון למציאות?
 כל אותם שנים שרה שותקת. מה מסתתר מאחורי דממה זו? התורה מלמדת אותנו לדרוש לא רק דיבורים אלא גם שתיקות², וכך נראה גם פה. מאז שמע אברהם את הקדוש ברוך הוא מצווה אותו "לך לך", ביטלה שרה את שאיפותיה האישיות לטובת התגשמות החזון. האם יהיה מופרך לשער ששרה חזרה והתעלטה מעל עצמה, התעלמה מעצמה, ושמחה שאברהם בדרך לקיים את שליחותו?!

יתכן אף לשער, ששעת המילה של אברהם וישמעאל בנו, כאשר תחושת המסירות וההתבטלות של שרה מגיעה לשיאה, זוהי השעה בה זכתה שרה לשוב ולהתבשר:

"שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך"

(בראשית י"ח, י')

*

סקרנו את חייה של שרה עד אותו יום בו קיבלה את הבשורה שתוליד את יצחק. לא מצאנו, אמנם, עשרה ניסיונות שונות נקודתיות בהם ננטשה שרה אמנו. אולם, מצאנו את ניסיון השתיקה, ההתעלמות העצמית, עמה התמודדה רוב שנות חייה – את עקידת שרה.

 * כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב יאיר קאהן תשע"ו *
 * עורך: אורי יעקב בירן *
 * *****
 * בית המדרש הווירטואלי *
 * מיסודו של *
 * The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash *
 * האתר בעברית: www.vbm.etzion.org *
 * האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
 * משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שולוח 5 *
 * דוא"ל: office@etzion.org.il *
 * *****

להתפורר, שרה פעלה בצורה לא מוסרית, בניסיונה הנואש לא לאבד את בנו של אברהם. עינוי הגר לא היה כדי שאברהם יקיים את שליחותו, אלא כדי ששרה תהיה חלק מהחזון. העינוי לא נועד לקדם את החזון הא-לוהי, אלא, לכאורה, את האינטרס האישי.

ו. אבל שרה אשתך יולדת לך בן

נדגיש שוב, שאין אנו שופטים חס ושלום את שרה. להיפך, נפעמים אנו מעומק מסירות הנפש שהפיגנה לאורך כל הדרך. אולם, אי אפשר להתעלם מכך שמאז לידת ישמעאל לא ביקש אברהם יורש. היה ברור לכל, כולל לאברהם ולשרה, שישמעאל הוא היורש. ארבע עשרה שנה חיה שרה עם התחושה שהגר היא שזכתה להיות שותפה לחזונו של אברהם. נוסף ונאמר, שארבע עשרה שנה שרה חיה עם התחושה שמא מה שגרם לדחייתה הייתה התנהגותה כלפי הגר. אז, התבשר אברהם סוף סוף:

"שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה. וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתי והיתה לגוים מלכי עמים ממנה יהי" (בראשית י"ז, ט"ו-ט"ז)

רק אז, הבין אברהם שישמעאל אינו יורשו. על כן, כפי שכותב הרמב"ן, פחד שמא ימות:

"כי הבטיחו מתחילה אשר יצא ממעיך הוא יירשך והנה היורש אותו יחיד והיה חושב שהוא ישמעאל ועתה כאשר נאמר לו כי משרה יוליד והבין כי הוא היורש פחד פן ימות ישמעאל" (רמב"ן שם י"ח)

הקדוש ברוך הוא אכן נענה לבקשת אברהם, אך הבהיר:

"אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחרי" (בראשית י"ז, ט"ז)

קשה להבין, מדוע אברהם לא הודיע לשרה מיד אודות נבואה זו. יתכן, שבעיני אברהם שרה כבר השלימה עם מר גורלה. על כן, לשוב ולעורר בה תקוות רק היה גורם לה כאב וצער. כפי שאכן התברר, כאשר שרה לא הייתה מוכנה להאמין לבשורה שהשמיעו המלאכים. על כל פנים, עובדה היא שבשעה שאברהם חתם אות ברית קודש על בשרו ועל בשר ישמעאל בנו, שרה עדיין לא ידעה שהקדוש ברוך הוא הבטיח לה בן. בשלב זה, שרה עדיין חושבת שישמעאל הוא היורש.

ז. שתיקת שרה

ארבע עשרה שנה עברו מאז מעדה שרה ועינתה את הגר. שרה צופה בהגר יולדת את ישמעאל, ובשמחה של כולם על כך שנולד יורש לאברהם. שרה מביטה בהם משחקים עם התינוק, והיא עקרה. כיצד הרגישה שרה כל אותם השנים? התורה לא מספרת לנו. מה עבר על שרה בשעת ברית המילה לישמעאל? מצד אחד, היא רואה את הברית עם אברהם קורמת עור וגידים. אך מצד שני, הברית עוברת דרך בנו של הגר. כיצד הרגישה באותם רגעים? האם בערה בה אש הקנאה, או שמא שרה השלימה עם

2 אב לכולם הוא שתיקת אהרון: "וידום אהרון" (ויקרא י', ג').